СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 102. | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 2. мая, 1924. | VOL. XXXII. | No. 102. | Jersey City, N. J., Friday, May 2, 1924. | THREE CENTS

Домагаються приступлення Америки до світового суду.

ВАШІНҐТОН, 30. квітня. — Перед сенатовим комітетом для заграничних справ почалися нині переслухання в справі пропозиції, щоби Злучені Держави приступили до світового суду при Лізі Народів.

Яко свідки виступали представники церков, ріжних промислових організацій, адвокатських палат, університетів і т. н. Епископ Брент з протестантської епископальної церкви закидав сенаторови Лоджови, що він хитрими заходами хоче похоронити проект співділаня Америки з Европою.

ВЖЕ ПОГОДИЛИСЯ ЗА БОНУС.

ВАШІНҐТОН, 30. квітня. — Представники палати послів та сенату вже погодилися на спільний проект про бонус та предложать його завтра повним палатам.

ЗА ПРОГИБІЦІЮ.

НЮ ЙОРК, 30. квітня. — Виступ д-ра Н. Батлера, президента Колумбійського університету, проти прогибіції, яку він назвав шкідливим, бо неможливим до переведення законом, викликав справдішну бурю серед прихильників прогибіції. Батлер дістав уже кілька визовів на публичну дебату.

10 ЛІТ ВАЗНИЦІ ДЛЯ ҐУБЕРНАТОРА СТЕЙТУ.

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 30. квітня. — Федеральний суд видав нині вирок на ґубернатора сього стейту Ворена Мекґрея, котрого лава присяжних суддів признала кілька днів тому винуватим намаганого обману. Мекґрей дістав 10 літ федеральної тюрми. Якої пів години перед проголошенням вироку Мекґрей зрікся свого уряду. Він почав відбувати кару зараз по проголошенню засуду.

ЩЕ ОДИН КАНДИДАТ.

БЕЙ СИТІ, Мишиґен, 30. квітня. — Місцева демократична орґанізація підняла кандидатуру д-ра Ковпленда, конґресового сенатора з міста Ню Йорку, котрий набрав великого розголосу підчас пошести інфлюенци.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДОСА З КУЛИДЖОМ.

ВАШІНҐТОН, 30. квітня. — Члени комісії Доса відбули нині довшу конференції з президентом Кулиджом. В конференції взяли участь Дос, Янґ та Робинсон, а кромі сього Ґюз та Мелон. Дос предложив докладно свій плян та його добрі сторони.

ЗА ВИЛИЧИНУ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШІНҐТОН, 30. квітня. — В американськім конґресі ведеться горяча дебата за фльоту.

Один сенатор підняв недавно закид, що Япан ломить своє зобовязанне супроти Злучених Держав, після котрого фльоти Анґлії, Злучених Держав та Япану малиби матися до себе як 5 : 3 : 3. Япан має потайком набудовувати собі богато малих кораблів, які є дуже важні в новочасній морській боротьбі.

Япан перечить закиди, а тут другі сенатори закидають, що Злучені Держави знищили за богато кораблів, чим себе безпотрібно ослабили.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ НА ЮНІЙНОГО УРЯДНИКА.

КЛІВЛЕНД, Огайо, 30. квітня. — В авті, до котрого всідало 5 урядників юнії металевих робітників з Віліємом Обрайєном, віцепрезидентом сеї юнії, на чолі, вибухла бомба, котра покалічила двох з них тяжко. Обрайен находиться в дуже небезпечнім стані.

БОЯТЬСЯ АКТОРСЬКОГО СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК, 30. квітня. — Частина театральних підприємців погодилася з акторською юнією. Зате друга частина підприємців не лишень що не погодилася з юнією, але й ще стала орґанізувати проти неї конкуренційне товариство акторів.

БОГАТО ЛЮДИЙ ПОГИБЛО ЧЕРЕЗ БУРІ.

АТЛАНТА, Джорджія, 30. квітня. — Девять середно-західних стейтів навістила страшна буря, жертвою котрої впало коло сотки людий.

Ґураґан перейшов стейтами Джорджія, Верджінією, Алабамою, Аркензом, Илинойсом. По дорозі торнада лишилося страшне знищення. Тесячі людий осталися без даху над головою.

БОМБИ ДЛЯ ЗЛОДІІВ ЗВЕРТАЮТЬСЯ ПРОТИ ПОЖАРНИХ СТОРОЖІВ.

НЮ ЙОРК, 30. квітня. — Підчас пожару в одній хемічній фабриці вибухли бомби, призначені для боротьби поліції проти злодіів. Наслідком сього вибуху 5 пожарних сторожів віднесло поважні тілесні ушкодження.

З ПОДОРОЖИ ВОЗДУХОМ ДОВКОЛА ЗЕМЛІ.

КОРДОВА, Аляска, 30. квітня. — Майор Мартин, комендант американських летунів, що вилетів в дорогу довкола світа, вже направив свій літак, виздоровів зовсім та вибрався нині в дорогу за своїми товаришами.

Ідучи з Чиґника до Дач Ґарбора, він перелітав через полосу лютої сніговиці. Коли приїхав до Дач Гарбора, він відрубав з літака 400 фунтів леду, що намерзло на сьому підчас подорожи.

ЗАВОРУШЕННЯ НА КУБІ.

ГАВАНА, 30. квітня. — Війска уряду побили вдруге повставших жовнірів. Серед урядових війск було кількох жовнірів ранених.

ХОЧУТЬ УНІІ З РИМОМ?

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 30. квітня. — На зборах протестантської епископальної церкви з східних стейтів, що почалася тут нині, появилися аж три ріжні проекти про злуку сеї церкви з Римом. Проти проектів слідно на конвенції сильну опозицію.

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ДУМАЄ ЗДУШУВАТИ АҐРАРНІ ЗАВОРУШЕННЯ.

МЕКСИКО, 30. квітня. — Мексиканський уряд почав енерґічні заходи для здушення всяких аґрарних заворушень. Уряд заповідає острі кари проти кождого, що важиться на якийнебудь злочин проти властителя землі.

УКРАЇНСЬКА РОДИНА ЖЕРТВОЮ НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ.

Як доносять наші дописувателі з пенсилвенійського міста Джанставну, жертвою вибуху ґазу, назбираного в пивниці, про котрий „Свобода" доносила кілька днів тому назад, впала українська родина. Наслідком вибуху погибли: Лев Процько, 13-літний хлопчина, котрий погиб на місци; Анна Процько, мати Льва, котра померла в шпитали наслідком попарення; Розалія Процько, 18-місячна дитина, котра теж померла в шпитали наслідком попарень; Софія Процько, 4-літна дівчина, померла в шпитали та Антін Процько, батько родини, 40-літний мущина, член Українського Народного Союза, відділу Св. О. Николая.

Кромі сих в шпитали находяться ще: 10-літний Степан, 14-літна Марія та 11-літна Катерина, всі вони так попарені що борються зі смертю.

Вибух наступив коло четвертої години над раном. Як случилася катастрофа , сього не знати, і поліційне слідство відай сього ніколи не відкриє.

Тіло Льва, котре найдено на сходах до пивниці, дає поліції основу до догаду, що Лев має щось спільного з вибухом, хоча не виключено, що він погиб йдучи до пивниці пошукати за причиною вибуху. Вибух ґазу був такй сильний, що стіни дому висадило та роскинуло далеко довкола.

Свідком вибуху був лишень один молочар Камлер, що саме тоді розвозив по домах молоко. Процьків хлопець помагав йому при розвоженню молока, а Камлер кликав Льва кождого ранку коло 4. години рано, стаючи коло хати та посвистуючи на нього. Як звичайно других днів, так і тепер, Камлер станув перед домом та засвистав на хлопця. Хлопець відповів, і Камлер казав йому збиратися та йти до молочарні. Та ледво Камлер встиг відійти на кілька кроків, коли цілий дім немовби затрясся, долом розлетівся на боки, а верх запався в яму. Зі середини бухнув огонь, який сейчас обняв полумінням всіх людий, що були в домі. На алярум надїхали пожарні сторожі та стали відсувати тяжкі бервена та зруби дому, щоби добутися до стогнучих жертв нещастя. Їх повезено зараз до шпиталя, але се більшости з них не помогло. Льва найдено неживим на місци.

Покійний Антін Процько походив зі села Угерці, ліского повіту, в Галичині. До Українського Народного Союза приступив він у 1912 році. Був він діяльний член, доказом чого факт, що його діти: Степан, Катерина, Марія і Володимир були членами Діточого Департаменту Українського Народного Союза. Похоронами покійних занялося Братство Св. О. Николая, відділ ч. 300, Українського Народного Союза в Джанставні, Па.

ДРУГИЙ ЕПИСКОП ДЛЯ ГРЕЦЬКО - КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Нюйорський угро-руський дневник „День" повідомляє, що другим епископом для грецько-католицької церкви іменований **о. Константин Богачевський** з Перемишля.

Він буде епископом-суфраґаном для помочі епископови Василеви Токачеви.

ЗААСЕКУРУВАЛИ ОБРАЗИ НА 15 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ.

Один торговець образів у Ню Йорку, що урядив у себе виставу старих італійських образів, заасекурував виставлені образи на 15 міліонів долярів і каже, що ся сума не обезпечує навіть десятої части їх справдішної вартости.

ЧОЛОВІК ПРОПАВ З КОРАБЛЯ.

Анґлійський корабель Олимпик, що приїхав в середу до нюйорського порту, втратив по дорозі в невислідимий спосіб одного пасажира. Був ним якийсь Ґарісіо, що всів на корабель в Шербурґу. Догадуються, що пасажир скочив з корабля в море.

ГРІЗЬБА СТРАЙКУ ЗЕЛІЗНИХ РОБІТНИКІВ.

Робітники, заняті при зелізних будовах в Ню Йорку та околиці, кажуть, що підуть на страйк, як підприємці не зговляться на признанне їх юнії та не підвисшать їм заплати до 12 долярів в день.

ПЕТЛЮРА В ПАРИЖІ.

З віродостойних жерел повідомляють, що Петлюра знаходиться в Парижі, де купчить біля себе видатних політиків і дипльоматів У. Н. Р.

ПРИЇЗД ПОЛЬСЬКОГО АРХИЕПИСКОПА ЦЕПЛЯКА ДО ВАРШАВИ.

Як повідомляють телеґрами, приїхав з Москви шляхом крізь Вильну до Варшави польський архиепископ Цепляк, присуджений минулого року большевиками у голосному процесі за „контрреволюцію" на кару смерти. Співобвинуваченний з Цепляком пралат Буткевич був негайно розстріляний, а Цеплякови змінили кару на 10 літ вязниці, а потім на „висилку до Польщі" (з офіціяльного тексту вердикту виходило, що вислати польського духовника до Польщі — це, хоч злагіднена а проте також кара!). Цепляка витало на двірці у Варшаві духовенство а і в перший день його приїзду відвідав його премієр Ґрабський з жінкою.

ПОЛЬСЬКА ДИЧ.

На могилі Ольги Бесарабової якась висококультурна рука зірвала бляшку зі скромного деревляного хреста з надписом: „Ольга з Левицьких Бесарабова, згинула трагічною смертю в поліційних арештах" Видно, що ся карточка разила патріотичні очі відвідуючих могили і тому якийсь польський патріот рішив ось яким хамським жестом пімститися на Покійній за те, що Вона — згинула у поліційних арештах.

ДОРАЗОВИЙ СУД.

Недавно в жовківському повіті два грабіжники, узброєні в рушниці, напали на дві жінки, що йшли дорогою до села Печихвости й забрали їм силоміць всі речі, які несли. Справників бандитського нападу арештовано в особах Банаха і Стефана Ґуськевича і вони станугь перед доразовим судом у Львові.

---o---

Уступчивість премієра Пуанкаре у справі пляну Доса.

ПАРИЖ, 30. квітня. — Премієр Пуанкаре виявляє щораз більшу уступчивість у відношенню до пляну комісії Доса.

Нині він вислав телеґраму до французького амбасадора Жісрана у Вашинґтоні, щоб повідомив президента Кулиджа, що Франція схильна приняти плян Доса, та що вона не буде впиратись до крайности при сьому, аби й надалі задержати свою окупаційну армію в Рурщині.

ІРЛЯНДСЬКИЙ АМБАСАДОР.

ЛОНДОН, 30. квітня. — В палаті громад заявив міністер кольоній Дж. Г. Томас, що Ірляндія мати-ме вскорі свого дипльоматичного представника у Вашинґтоні.

ЛІБЕРАЛИ ЗА БУДЖЕТОМ СНОВДЕНА.

ЛОНДОН, 30. квітня. — Лібераль іпосли заявляють, що вони підіпруть буджет Партії Праці, який предложив міністер скарбу Филип Сновден.

МАЄВЕ ПОЗДОРОВЛЕННЯ МЕКДАНЕЛДА.

ЛОНДОН, 30. квітня. — З нагоди сьогорічного першого мая британський премієр Мекданелд вислав поздоровленне робітникам і соціялістам, в якому каже, що народи перемучені війною хотять загального мира, та що сподівається, що маєве свято нарік застане вже всі народи в Лізі Народів як в парляменті народів.

СПРАВА НІМЕЦЬКОГО БАНКУ ДЛЯ ВИДАЧІ БАНКНОТІВ.

ПАРИЖ, 30. квітня. — Аліянтська репараційна комісія (комісія „воєнних відшкодовань") заявилась, щоб доручити орґанізованне нового німецького банку для видачі банкнотів, Британцеви серови Робертови Киндерслі.

БЕЛЬҐІЯ І РОСІЯ.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 30. квітня. — Бельґійське правительство має небаром почати переговори з російським большевицьким урядом задля віднови взаємин.

ДР. БЕНЕШ ІДЕ ДО ІТАЛІІ И АМЕРИКИ.

ПРАГА, 28. квітня. — Чесько-словацький міністер закордонних справ іде до Риму, де вести-ме переговори у справі заключення нового італійсько-чесько договору.

Відтам вибереться до Злучених Держав, де побуде кілька тижнів.

УКРАЇНСЬКІ КОРДОНИ.

МОСКВА, 8. квітня. — Найбільша сесія Центрального Виконавчого Комітету Української Радянської Републики буде розглядати справу території Радянської України та прилученя до неї деяких нових округів з інших радянських републик з українською національною більшостю.

„ЗЛОТИ ПОЛЬСКІ".

ВАРШАВА, 28. квітня. — Вчера отворено тут новий польський випусковий банк (для видачі нових банкнотів). Сей банк буде видавати нові польські гроші, „злоті польські", яких вартість має бути однакова з вартостю французьких франків, себто нецілих 20 американських центів. Установлено, що за одного злотого польського платиться тепер 1,800,000 польських марок. З 1-им липня с. р. польська марка буде скасована.

На отворенню банку промовляв премієр Владислав Ґрабський і директор того банку Мечковський. Оба ворожили успіх банкови.

ПОЛЯКИ ВИКРИЛИ ЯКУСЬ ТАЙНУ ОРҐАНІЗАЦІЮ НА ВОЛИНІ.

ВАРШАВА, 26. квітня. — Польська поліція викрила на Волині тайну політичну орґанізацію, яка нападає на польську територію і грабує населенне. Її головна кватира в Харкові і вона остає в порозумінню з Махном і Тютюнником.

Недавно члени сеї орґанізації перейшли границю і грабили населенне, але польська поліція їх прогнала назад черев границю. Досі Поляки зловили 52 членів сеї орґанізації. Се самі Москалі.

БУРЯ В ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

ВАРШАВА, 9. квітня. — Польський сойм дня 8. с. м. був ареною бурхливих і авантурничих сцен. Розглядано наглі внесення про переслідування Поляків на Литві. Пос. ТАРАШКЕВИЧ (Білорусин) в імени Білорусинів і Українців заявив, що щоправда відносини супроти національних меньшостий на Литві оставляють богато до бажання, але він і клюби, котрі репрезенту;, підперли би це внесення, на скільки би його підписали люди і сторонництва, котрі у відношенню до власних меньшостий мають чисті руки.

Ся заява посла Тарашкевича викликала на лавах правиці нечувану бурю. Били в пульти; кричали „провокатор"; хотіли закричати бесідника. Колиж пос. Ґломбінський звернувся до маршалка Ратая, що бесідник говорить не згідно з внесеннем, лівиця кричала: „Габсбурський наганяч", „австрійський ексцеленція".

Дальше пос. Тарашкевич заявив, що чудним виглядає йому, аби до Ліґи Народів звертались ті, котрі відносяться зневажливо до Ліґи і хочуть виповісти договір про національні меньшости. Признає справедливість польських меньшостий у іншій державі, але не може голосувати за наглостю внесення, поки не управильняться справи національних меньшостий в Польщі.

Коли пос. Тарашкевич сходив з трибуни, чинно хотіли його зневажити „ендеки" Табачинський і Войцех Домбровський. Тому маршалок перервав засіданне, а інш іпосли не допустили до авантури.

Після отворення засідання пос. Барліцький жадав голосу у справі повисшої події в соймі. Маршалок відмовив і заявив, що не знаходить причини для реґуляміновоі інтервенції. Висловлює лише жаль, що така подія сталася.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВІДГОМІН ПОЛЬСЬКОГО ЗЛОЧИНУ В ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ.

Українська Секція „Інтернаціональної Жіночої Ліґи Мира і Свободи" повідомила Інтернаціональне Бюро Ліґи і всі національні Секції про „болючу втрату, спричинену траґічною смертю щирої товаришки і співробітниці Ольги Бесарабової, яка згинула насильно яко політичний вязень польської влади". „Надужиття поліційно ївлади — пишеться в писмі — не зломлять нашої віри в побіду. Певні солідарности і підмоги наших сестер з цілого світа не похилимо голов і далі йти-мемо на зустріч красшої долі нашої Батьківщини і цілого людства".

У відповідь на се одержала Українська Секція Ліґи численні заяви співчуття та симпатії.

Заступниця голови Інтернаціональної Ліґи, панна К. Маршел, висловила телеґрафічно співчутте рідні і приятелям помершої та звернулась до польської секції Ліґи із запитом, як вона зареаґувала на такий акт насильства.

Секретарка Інтернаціонального Бюра повідомляе, що звернулась із сею справою до комісії національних меньшостий при Лізі Народів, та що в їх бюрі інформувалась про сю траґічну подію голова інтернаціонального суфражу пані Корбетт-Ешбі.

Секретарка анґлійської секції крім заяв співчуття висловлює жаль з того приводу, що західно-европейські народи не зреалізували покладаних на них надій, рішаючи про долю таких країв, яких відносини замало знані не лише ширшим кругам західних держав, а і тим політикам, що вирішували долю східних народів.

Щирі заяви співчуття надіслала також секція шведська, німецька, зокрема ще баварська ґрупа німецької секції, монахійське товариство Фріденсферайніґунґ і австрійська секція Ліґи.

Члени виділу австрійської секції Ліґи, яким О. Бесарабова була особисто знайома, звернулись до української секції з прошенням поінформувати їх близше про траґічну долю товаришки в публичному рефераті. Дня 28. березня с. р. мав відбутися в домівці австрійської секції в Гофбурґу реферат пані О. Залізнякової на тему: Політичний терор в Західній Україні (смерть О. Бесарабової).

Дирекція поліції заборонила реферат ніби з формальних причин, а на ділі на інтервенцію польського посольства. Отже реферат формально зголошено і 4. квітня с. р. виголосила його в льокалі Ліґи п. О. Левицька, а заходи польського посольства мали той успіх, що в ґазеті Арбайтерцайтунґ з 29. березня появилась з того приводу нотатка і що з тим самим рефератом запросив ще українську секцію віденський жіночий робітничий союз.

СУЧАСНА ПОЛЬЩА—МЕРТВОЮ БРИЛОЮ.

З причини цілковитої і остаточної побіди малої Литви над великою Польщею в справі Клайпеди порівнує варшавський дневник „Курер Польскі" (з дня 28. березня с. р.) у статті „Право фізики" теперішні відносини між Литвою й Польщею — з відносинами в XVII. і XVIII. віці між Польщею і Прусією.

„Польща перед своїм розбором була найбільшою державою на справді европейському континенті. Прусія тоді не була більша як тепер Литва у відношенню до відродженої Польщі. Але та величезна Польща була з міжнародньої точки погляду мертвою брилою, якої величині не відповідала внутрішня політична сила. Мала Прусія представляла зовсім противний образ: область зглядно маленька, натомісць сила волі і діла велика. Справа Мемеля надається як жадна інша до зроблення рахунку політичного сумління. Треба спитатись: Чи Польща XX. віку не є знову тоюсамою великою, а з міжнародньої точки погляду мертвою, брилою, якою була в XVIII. віці?"

Так, так, вона є і буде, поки буде на чужих землях...

НЕМА ПРО ЩО БАЛАКАТИ!

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Виклади П. Мілюкова про національне питанне. — Виступ Українців, Білорусинів, Ґрузин, Вірменів на кавказьких верховинців. — „Ви будете або монархістами або большевиками, але демократами ніколи не будете!"

Перед Великодними святами еміґраційна Прага пережила кілька бурхливих днів. Приїхав бувший „кадетський папа" П. М. Милюков і протягом трьох вечорів (14—16 квітня) читав прилюдні лекції про національне питанне. Остання лекція прочитана 16. квітня, була спеціяльно присвячена „національному питанню в Росії". А що ці лекції, особливо ж остання, викликали велике зацікавленне серед немосковської еміґрації, яка живе у Празі, то довелось присвятити ще четвертий вечір на обмін думками з привиду зачеплених Мілюковим питань. Завязалась палка дебата, представники немосковських народів виступили з гарячими відповідями— й вчорашньому учителеви довелось вислухати чимало гіркого, але справедливого й заслуженого.

Свої перші дві лекції Мілюков присвятив **національному питанню в Західній Европі.** Старий кадетський провідник показав, що він де-чого навчився в останніх роках. Він накреслив досить вірну схему розвитку національного почуття серед поодиноких народів, потім оповів, як те почуття довело до створення сучасних націй і нарешті признав, що нація є нині великим історичним чинником, якого не можна нехтувати.

Перейшовши в своїй третій лекції до **національного питання в бувшій Росії,** Мілюков і тут не потаїв, що національний чинник чим далі, то все більшу ролю відогравав. Але вже з самого початку, наперекір своїй власній схемі, він заявив, що **не може балакати, як Великорос, а тільки як „русскій".**

Представники національностей нам кажуть, — почав Мілюков, — щоб ми з ними балакали, як Великороси, як представники великоруського народу — тоді вони з нами будуть говорити, як рівні з рівними. Коли ж ми з ними балакаємо, **як Росіяне, як представники Росії,** то вони кажуть, що не мають з нами про що говорити. **Але ми на це не можемо згодитись.** Ми не можемо заплющувати очей на універсальний характер „русскої" мови, „русскої" культури, „русскої" інтеліґенції...

І все далі в такім самім дусі.

Закінчив він свої виклади довгою низкою тезисів, з яких останній і найголовніший мав такий зміст:

„Національности повинні заздалегідь порозумітися з „русскими" демократичними громадськими силами що до вірного рішення основ їх взаємних відносин у майбутности".

Загальне враження від цих лекцій залишилось таке, що Мілюков дійсно де-чого навчився, але не сміє чи не може бути послідовним. На Заході він бачить усе прекрасно, але як тільки справа доходить до бувшої Росії, тут він має **скорочену мірку** для національного питання. Він признає, що невеликоруські нації істнують, що вони виросли й дозріли до самоозначення, але все-таки не може допустити, щоб те самоозначенне сталось не під доглядом „Росії".

— Самоозначуйтесь, мовляв але так, як ми скажемо й дозволимо!

У своїй привязаности до баламутного поняття „Росія" Мілюков дійшов навіть до того, що намагався збити загально відому істину, що Росія була (і є) **тюрмою народів.** Зовсім це не так. Під владою Росії національности розвинулись, процвіли й дійшли до свідомости свого національного „я". Гнітив їх царський уряд — то це їх тільки загартувало й доводило до свідомости. Помагав їм царський уряд — тим краще! Словом, як не поверни, то все виходить, що Москва, підбиваючи собі під ноги чужі народи, тільки їх тим ощасливлювала. І коли ці народи хотять і далі бути щасливими, то не повинні відриватись од „Росії", а мусять з нею „порозумітись", щоб спільними силами знайти спосіб мирного співжиття...

• • •

До цих побожних теревенів немосковська еміґрація могла поставитись двояко.

Можна було цілком зіґнорувати виступи Мілюкова. Кого це обходить, чи він чого навчився чи ні? Це його особиста справа й справа тих Москалів, що вважають його провідником. Ми, немоскалі— Українці, Білорусини, Ґрузини та инші — **для себе** національне питанне вирішили. Це рішенне ми рясно окропим своєю кровю й вороття вже тут нема. Коли Москалі чого навчились — тим краще для них; ні— тим гірше для них же.

Празькі представники немосковських народів, у першій мірі Українці, не пішли цею дорогою, а постановили **реаґувати** на виступ Мілюкова. Ця постанова може де-кому не подобатись (мені особисто вона також не подобається), та коли вже на цім спинились, то реакція мусілна вийти імпозантною й переконуючою. І так вона в дійсности й випала.

Українці дали своїх найкращих промовців: М. Славинського, О. Лотоцького та Н. Григоріїва. Те саме зробили Білорусини, Ґрузини, Вірмени та кавказькі верховинці (Осетини). Промовці були дуже обмежені часом — кождий міг говорити не довше, як чверть години. Не зважаючи на це, вони виконали своє завданне блискучо. Усі присутні — а були серед них і Чехи — наочно побачили, по чиїм боці правда.

М. Славинський виступив перший і зразу взяв вірний тон. Він зазначив, що Мілюков не подав конкретного пляну, як розвязати національне питанне на землях бувшої Росії. Можна лише здогадуватись, що Мілюков є нині прихильником федерації. Але **від федерації ми відмовились.** Тому нема тут про що й балакати й нема про що порозуміватись.

Далі промовець подав дуже стислий, але яскравий нарис українсько-московських взаємних відносин і закічнв такими словами:

— Ми всі, вертаючи до дому, будемо дбати про будову своєї власної батьківщини. Умовлятись можемо хіба про те, щоб ніхто не руйнував сусіднього дому. **Україна пролила за свою волю занадто богато крови й ще тепер її проливає, щоб від тої волі відмовитись. Хочете з нами жити, як добрі сусіди— гаразд. Хочете нас душити й силувати, щоб ми вас любили— тоді будемо биться! Але глядіть, щоб з того не вийшло хаосу крови, в якім ми всі можемо захлинутись!**

Бурхливі, довгі оплески були відповіддю на ці слова, сказані з великим запалом і переконуючою щирістю.

Тут нема місця, щоб переказати всі промови як наших, так і чужих ораторів. Можна лише зазначити, що основна думка, висловлена у промові М. Славинського, червоною ниткою проходила й крізь усі инші промови. Коли б бесідники наперед умовились, то не могли б краще заманіфестувати своєї повної солідарности й цілковитої однодушности у взаємній приязні між собою та у спільним недовіррі до Москви, до Росії.

Мілюков у своїх викладах богато говорив про демократію, очевидно вважаючи себе накрайщим демократом. Наші промовці переконуючо й дуже влучно довели, що й сам Мілюков не є жадним демократом і що взагалі Москалі не можуть бути щирими демократами. Всі йому дуже зичливо радили — **не йти до чужих з наукою демократизму, а краще подбати про те, щоб самі Москалі трохи навчились бути демократами.**

Але Н. Григоріїв дуже слушно на це зауважив, що з тих порад ледви чи що вийде, бо, сказав він:

„Щоб стати демократами, Москалі повинні змінити свою вдачу, а доки та вдача не зміниться, то ви все будете або монархистами або большевиками, але демократами ніколи не будете!" ....

• • •

Мілюков був дуже сконфужений і збентежений цими репліками. У своїм останнім слові він мусів кілька разів признатись, що „ми тут стрінули рішучу відмову", що „це дуже сумно, що ми тут почули"... Він намагався робити міну, наче не розуміє, чому то Українці колись були такі поміркованi, а тепер навіть пертрактацій жадних не хотять, хоч Славинський дуже ясно йому сказав, що причиною тому є **море української крови, пролитої в останніх роках...** Нарешті він потішав себе тим, що „коли ми нині ні до чого не добалакались, то може иншим разом добалакаємось!!...

Та на слухачів ці викручування вже не робили жадного враження. Це вже не був вчорашній професор, учений, політик і публіцист, що з елеґантними жестами й лагідненькою усмішечкою звисока навчав „инородців", як їм у світі Божому жити. Це був старий, розбитий на всіх пунктах чоловік якого життя випередило й зробило непотрібним з цілою його спорохнявілою премудрістю.

Знов треба сказати: можна було зовсім не реаґувати на цей виступ. Може навіть краще було б не розстрілювати пороху на цю слабеньку й таку чужу для нас фортецю. Та коли вже постановлено було стріляти, то треба віддати стрільцям справедливість: **пороху вони не змарнували!**

Мілюков, розуміється, залишився Мілюковим. Але з викладами про національне питанне він вже напевне більше не виступатиме.

Прага, 18. квітня

Радянин.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

За тюремними кратами у Львові, Станиславові, Перемишлі, Золочеві і инших місцевостях опинилися десятки молодих людей, студентів Українських Високих Шкіл. Частина з них вже складала зізнання під катівськими руками тих, що замучили Покійну Ольгу Бесарабову. Опинилися там не за зраду держави, не за саботажі, чи инші дійсні проступки або провини, тільки за бажання знання, за тиху працю над двигненням Твоеї культури, за удержування, вперте обстоювання й оборону найважніщої й найбільш загроженої кріпости в культурній борні, якою стали Українські Високі Школи.

Сподівалися вороги, що ударом в головний центр, який творила студентська орґанізація, повалять раз на все ту твердиню і порчистять собі дорогу до Твойого знищення. Але надія їх тяжко завела. Студентська орґанізація, мимо втрати робітників і частної затрати майна, на другий день поширила свою працю і новими силами надала їй більшого розмаху, даючи цим доказ, що борня з нею є безуспішна навіть для всемогучої польської поліції, а в недовгім часі виведе свої Високі Школи з таємних катакомб на денне світло, уряджуючи явні виклади, хочби прийшлося наставити свої груди під ворожі кулі й баґнети.

А щоби ця борня мала великий і повний успіх, ми кличемо в підмогу Тебе, безсмертний Велитню, з твоїми непоборимими силами! Кличемо не для захисту наших голов і наших грудей. Ми вповні свідомі цього, що належимо до покоління, яке має принести себе в жертву і впасти на шляху, вирівнуючи цей шлях своїми кістками для будучих поколінь. Кличемо Дебе для захисту цих найцінніщих здобутків останньої борні; кличемо до оборони себе самого й свойого життя в цих нових поколіннях, що прийдуть по нас — до оборони цих найменших, що їм ще незвісний ні злочин, ні горе. Постав усю свою силу і всю дбайливість в їхній обороні; вони-ж найдорощі Тобі!

Коли грабили Твоє майно, руйнували Твої оселі й відбирали волю, Ти терпів і корився, бо сини Твої найкращі поклали голови на полі бою, а Ти був безсильний. Коли над побідженими Твоїми борцями знущалися й томили їх тюрмами й судами, Ти мовчав, прибитий останніми тяжкими ударами. Коли беззаконним судом посилати на розстріл местників Твоїх болів і кривд, Ти із затаеним віддихом і з затисненими зубами молився за їх душі. Але коли з холодною кровю підписують присуд смерти на Твоїх дітей, на Твоїх може ще ненароджених потомків, Ти не смієш коритися, не смієш мовчати в бездільній розпуці, вижидаючи заглади. Коли не холондий розум і розвага, то батьківська й материнська любов, хай попхне Тебе до чину й оборони. Ранена лвиця в півсмертному безсиллі кидається на ворога стократно дужчого, щоби захистити своїх щенят і в них своє істновання. А коли сили опустять її, то вона останнім трівожним ревом підносить протест перед світом і Богом на свою тяжку кривду.

Чи ти двигнешся понад інстинкт матери — звірини? Не жди пощади від ворога, що не завагався замучити безсилу й безборонну женщину в підземних скритках і то замучити руками цих що мають боронити законности й порядку!

Немає для Тебе вибору, немає вагань! — „Смерть" написав на Твойому майбутньому ворог; „побіда і безсмертність" — повинен написати Ти і станути до борні.

Перший бій, це бій за Високі Школи. Сходини, збори, віча на яких відзивався би Твій голос обурення, протесту й погроз, це перший засіб; зайвий гріш і жертва на удержання й попертя діла, це другий. Від виконання їх не повинен відтягатися ні столітній старець, ні мала дитина. Орґанізація старшого громадянства в „Комітетах прихильників У. В. Ш.", а молодь в шкільних орґанізаціях і пропаґанда скрізь, де збереться двох-трьох людей — це дальші засоби борні. Не сміє бути між нами байдужих, чи нeвтральних. Тільки прихильник, що прихильність свою виявляє чином і жертвою, або ворог!

На бій звемо Тебе, Народе! Почуй наш заклик і відгукнися так, щоби ворог почув Твій грізний голос і затремтів. Коли ми станемо в перших рядах, Ти непроглядною лавою стань за нами! Коли падатимемо, Ти шли нових каменярів на наше місце! Хай Твоя сила дасться відчути в наших рядах і поведе нас на перемогу!

Укр. Студентська Рада Зах. Земель України.

Хай не бракне ні одного Українця в книзі жертводавців на так благородну ціль.

Всі датки шліть сейчас до:

UKRAINIAN Y. M. & W. ASS'N, Inc., 30 East 7th Street, New York, N. Y.

НОВІ КНИЖКИ І ВИДАННЯ

НЕСПОДІВАНА РАДІСТЬ.

(„Бузьок", календар для вітрогонів. Перший український ілюстрований гумористичний календар в Америці на р. 1924. Ціна 75 центів).

Гм, український гумористичний календар?... Знаємо ми той славнозвісний „український гумор"! Це або столітні жарти, що цвіллю тхнуть за троє гонів, або перелицьована на новий кштaлт стародавня „торба сміху й мішок реготу"... Ні, дайте мені спокій з українським гумором!

Так думає читач, розгортаючи український „календар для вітрогонів". Але вже з перших сторінок він переконується, що має тут до діла з чимсь новим. І що далі він читає, то все більше захоплюється. „Диви, справді цікаво й смішно!"...

Дійсно, „Бузьок" оправдує свою назву гумористичного календаря. В однім тільки він сам себе обнижує, що називає себе „календарем для вітрогонів". Чому для вітрогонів? Його залюбки прочитають і старші, і поважнійші люде. Зміст його укладено бо так, що кождий знайде тут для себе і розвагу, і потіху.

„Бузьок" не лоскоче, не наставляє пальця й каже „смійтесь!" Він викликає **сміх свідомий,** часто — **сміх крізь сльози.** Кожда його точка вдаряє в яке небудь болюче місце американсько-українського чи краевого українського життя. Занадто швидка „американізація" наших землячок і земляків у Новім Світі, дурноверхе засмічування своєї мови перекрученими американськими словами, безголове піяцтво й привязаність до „муншайну"— це одна ділянка, куди влучають гострі стріли „Бузька". А далі йде „зовнішня політика" — Ляхи, Румуни, Москалі, Жиди. За компанію дістається й Петлюрі, й нашим бувшим „дипльоматам". Нікого „Бузьок" не забув, для всіх він має про запас ядерне слово й дошкульну карикатуру.

Гарна це книжочка, правдива „несподівана радість". Вона показує, що разом з инщими проявами українського духа починає відроджуватись і правдивий український гумор — гумор Котляревського, Гоголя й Стороженка.

Р—н.

ПОКЛИК ДО УКРАЇНЦІВ ЗБАРАЖСЬКОГО ПОВІТУ В АМЕРИЦІ.

Малий гурток польського громадянства в Збаражі має величаву каменицю „Сокул польский”. Жиди мають велику салю кагалу, а цілий український повіт, що числить 60 сіл або 70 тисяч Українців не має у Збаражі будинку, де би можна зійтися на збори, примістити українську ґімназію, промислову школу, давати театральні вистави і таке інше.

Так зачинаеся відозва зо Збаража поміщена в українсько-американських ґазетах.

Родимці, Збаражчани! Висше наведені слова з відозви повідомляють нас, що по довшім застою наш повіт збудився до нового життя. По селах Збаражчини основуються місцеві комітети для переведення збірок на будову українського дому в Збаражи. Комітет Будови Українського Дому в Збаражи має вже в посіданню велику площу під будову, два ваґони гашеного вапна, 70 сотнарів бляхи на дах і 10 тисяч паленої цегли. Словом Комітет докладає всіх старань, щоби в скорому часі став нарешті український дім в Збаражи.

Однак тяжкі повоєнні часи і теперішний татарсько-ляцький гніт і варварські здирства, що до крайности знищили наших братів, примушують Комітет Будови Українського Дому в Збаражи просити всіх Збаражчан в Америці о щиру й негайну поміч.

Збаражчани! Чи не задрожить Ваше патріотичне серце на ту сумну вістку, що мале число ляхів мають в Збаражи свій дім, ще менше число жидів мають свій дім, а 70 тисяч Українців не мають де зійтися та порадитися як лихо прогнати.

А раз же так, то чи знайдеться між свідомими Збаражчанами в Америці хоч один байдужий та глухий на клич о поміч тих, що по геройськи борються о визвіл нашого народу з ляцької неволі.

Ні! Між свідомою збаражською еміґрацією тут за морем нема байдужних, нема глухих на клич, на просьбу наших братів, що зводять тяжку боротьбу з лютим ляхом за національне, економічне та політичне визволення.

Першим кріпким заборолом в цій нерівній боротьбі буде своя хата — Український Дім у Збаражи, в котрім маються виховувати й ґартувати свідомі й сміливі борці за волю трудячого народу.

Тому то Комітет Збаражчан в Америці звертается з просьбою до всіх еміґрантів Збаражчан в Америці і кличе: Родимці, спішіть на поміч свому повітови. Негайно скличте збори Збаражчан в кождій місцевости. Виберіть місцевий комітет і не зволікаючи, переведіть збірку жертв на Український Дім у Збаражи.

Про вибір місцевого комітету повідоміть зараз Центральний Комітет Збаражчан в Америці, подаючи йому імена й адреси всіх вибраних членів, що є необхідне для спільного порозуміння й успішної праці.

Зібрані жертви просимо присилати до згаданого Центрального Комітету Збаражчан в Америці або прямо до Збаража на адресу пана Евгена Білінського. Про ці прямі висилки належить донести Комітетови Збаражчан в Америці.

Отже по всіх місцевостях Америки нехай лунає могутній клич: Збаражчани до праці, до жертв, до помочи, щоби в скорому часі в Збаражі повстав величавий Український Дім, як важна кріпость української нації, об котру розібються всі ворожі затії наших ворогів.

Перші, що поспішили вже на поміч, є Збаражчани з Ню Йорку, що дали величавий концерт, з котрого весь дохід призначений на будову Українського Дому в Збаражи. Другі з ряду, що спішать на поміч є Збаражчани з Нюарку, котрі рівнож дають концерт 24. мая с. р. Хто слідуючий?

УВАГА: Всі чеки чи моні ордери просимо виписувати на імя касієра: Izydor Demczuk, і висилати на адресу фінансового писара: Michael Kruk, 210 E. 112 St., New York, N. Y.

ЦЕНТР. КОМІТЕТ ЗБАРАЖЧАН В АМЕРИЦІ:

К. Багрій, предсідатель; **Ізидор Голубович**, касієр; **Й. Вакулінський**, рек. писар; **М. Крук, фін.** писар.

10 НАЙБІЛЬШИХ ГАЛУЗИЙ ПРОМИСЛУ В АМЕРИЦІ

По вартости своїх річних витворів галузи промислу в Злучених Державах слідують так:

1.—Пожива — близько 8 біліонів долярів.
2.—Ткацькі вироби — майже 7 біліонів долярів.
3.—Зелізо і сталь — 5½ біліона долярів.
4.—Хемічні витвори — 4½ біліона долярів.
5.—Папір і друк—понад 3 біліони долярів.
6.—Перевозові засоби на суші — 2½ біліона долярів.
7.—Деревні витвори — близько 2½ біліона долярів.
8.—Металеві вироби 1½ біліона долярів.
9.—Шкірні вироби 1½ біліона видолярів.
10.—Тютюнові вироби — 1 біліон долярів.

ПОДЯКА У. П. Т. ЗА ЗБІРКУ НА РІДНУ ШКОЛУ

До Хвальної Сваршини Укр. Тов. Вільних Козаків міста Львова на руки Голови Впов. Пана Михайла Никифорчина в Ню Йорку.

Маємо честь повідомити, що Ваше цінне письмо з дня 27. І. ц. р. і коляду в квоті 50 дол. (пятьдесять долярів) ми з подякою одержали. Просимо ласкаво в нашому імені подякувати всім Впов. Жертводавцям за жертви й просити о дальшу постійну допомогу. Особливо дякуємо Вам за щиру заяву, що на будуче будете вважати першим Своїм обовязком допомагати матеріяльно „Рідній Школі” в Старому Краю.

Посилаємо Вам 10 прим. брошурки „Української школи під польською владою”, які просимо давати читати з рук до рук, щоби наші Земляки пізнали важке положення української школи та незвичайно трудне завдання нашого Товариства, яке стрічає на кождому кроці великі перепони. Тепер настали для української школи ще тяжчі часи.

Звертаємо Вашу увагу на останній уступ сьої брошурки п. т. „Слово до наших Закордонних та Заморських Братів і Сестер” та кладемо натиск на конечне оснування Кружка „Рідної Школи”.

Хвальна Старшина моглаби призбирати багато грошей для нашого Товариства улаштовую на дохід „Рідної Школи” ріжного рода аматорські вистави, концерти, фестини, відчити, прогульки і т. п.

Пора, яку тепер переживає український народ є дуже велика й важка, тож в першу чергу мусимо узброїти наш народ в просвіту, бо це найсильніща зброя. А просвіту муситься починати від дітвори й молоді!

Також просимо ласкаво звернутися до Вашого Пароха з представленням, щоби відповідно до резолюцій II. всеукраїнського Конгресу у Філядельфії в справ допомоги „Рідній Школі” в Старому Краю, один раз в місяць відправив Акафист на дохід „Рідної Школи” і пішов з тацою по церкві.

Сподіємося, що Хвальна Старшина займеться щиро поширенням ідеї „Рідної Школи”, за що вже наперед складаємо найсердечніщу подяку.

Дякуючи ще раз усім ВП. Жертводавцям за жертви бажаємо всього найкращого й остаємо з правдивою пошаною

ГОЛОВНА УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОҐІЧНОГО ТОВАРИСТВА:

Др. Матковський, секретар

НЮАРК, Н. ДЖ.

На допомогу старому краєви.

Комітет Злучених Товариств Помочі Україні в Нюарку вислав $50.00 на Рідну Школу в Галичині, $25.00 на Союз Українських Інвалідів і $25.00 для стрільців в таборах Чехословакії. Разом $1.00.00.

В. Кузів.

БЕРДИЧІВСЬКИЙ „СЕЛЬБУДИНОК”

Чували ви про Патьомкінські села. А було то так: Царський уряд давав проші на кольонізацію Сибіру, але підприємці ті гроші пропускали. Коли опісля приїзджала яка комісія подивитися як ті кольонії виглядають, — тоді збивано з дощок кількадесять будок вздовж залізничого шляху побіляно ті будки тай то мали бути „села”. Комісія зі залізничого потягу оглядала ті „села” і писала „рапорти” до Петрограду що „сьо благополучно”.

Большевики не далеко відбігли від тої-т. зв. „патьомкінщини”. Коли читаєш большевицькі часописі то аж в очах мерехтить від цифр кілько то там „пунктів для ліквідації безграмотности”, „читалень”, „сільбудинків” і т. д. і т. д. А як на ділі виглядають такі орґанізації та як до них відноситься українське часеленне, бачимо на прикладі хочби в Бердичеві.

У „Більшовику” з 18. березня с. р. читаємо таку допись:

„Довелось мені зайти до бердичівського селянського будинку. Порядок і порожнеча...

В читальні нема ні ґазети ні книжки ні брошури — голі столи і холодно.

Завідуючого нема. Є „нумерной”, який звертається до гостий дуже грубо. Це було у великий базарний (ярмарковий день — селян на базарі тьма, а в будникови — порожнеча.

Зайшов у їдальню: буфет, сітро, самовар і т. п., а над усім товста претовста буфетчиця: тип спекулянтки. А над буфетчицею плякат:

„Кредит портит отношения”.

І за столиком двоє: чи селян, чи просто з базару — не розбереш.

Рядом з „сельбудом” чайня — не сельбудська, просто звичайна собі приватна брудна чайня і в ній товпиться повно селян.

Плякату над буфетом про кредит нема...”

— Наколи й другі „сільбудинки” так притягають до себе населення як бердичівський, то мало з них користи.

Та чи на відсутність не впливає це, що в такому „сельбудинку” покутує ще московщина, як це видко по напису над буфетом та назві „нумерной”?..

ПРОСЬБА

від уряду парохіяльного села Бовшова, повіт Роґатин, Гал.

Ми низше підписані звертаємось з просьбою до Вас всіх парохіян села Бовшова, а взагалі до цілого повіту Рогатинського, котрі перебувають на еміґрації в Злучених Державах північної Америки. Просимо ласкаво, щоб зволили прислати маленькі лепти грошеві, чия ласка, на потреби поправки нашої церкви, котра зістала ушкоджена підчас світової війни.

Дорогі Браття і Сестри! Щасливі Ви у Бога, що не виділи тої страшної війни. Ми не з гаразду протягаємо свої руки до Вас за море о поміч, а з горя і недостатку. Бог нагородить стократно Вам, за принятте нашої просьби, а дари Ваші наша св. церков затягне на памятку вічну.

Просимо ласкаво американські часописи українські о передрук цього оголошення. Жертви просимо ласкаво надсилати впрост на низше подану адресу.

Бовшів, 21. марта, 1924.

ЗА УРЯД ПАРОХІЯЛЬНИЙ В БОВШОВІ:

Михаїл Студинський, гр. кат. парох в Бовшеві, п. Болшівці, пв. Рогатин, Галичина.

Довбак Іван, Лашкі Іван, Михаїл Мурафа, Іван Бартків, Теодор Мартинів.

ПОЛЬЩА НЕ ВИПОВІСТЬ ДОГОВОРУ ПРО НАЦІОНАЛЬНІ МЕНЬШОСТИ

В комісіях для заграничних справ польського сойму і сенату ведено дискусію про справу виповідження договору про національні меньшости. Між іншими говорили пос. Тарашкевич і Перль.

У відповідь мін. Замойський заперечив рішучо, начеби правительство колинебудь думало виповісти якінебудь договори, заключені Польщею. Заяву маршалка сенату слід вважати приватною, з котрою правительство не солідаризується.

В сенаті марш. Тромпчинський потвердив становище правительства. Свою заяву в цій справі подав, бо стоїть на становищі, що сей договір некорисний для Польщі, а виповідженнем хотів би скріпити становище правительтва. На соймовій заграничній комісії пос. Тарашкевич сконстатував невдачі Польщі. Це наслідок лихої опінії заграницей і подвійної політики. На західних окраїнах Польща неґує німецьку культуру; жадає для себе етноґрафічних польських прав, а на східних нехтує не польську культуру, зголошуючи претенсії до етноґрафічних прав не польских національних меньшостий, які там живуть. Для управильнення міжнародного положення треба дати національним меньшостям широку автономію.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

І. том.

СПОГАДИ.

XVI. (1903—1904).

(58)

За все своє життя я не стрічав і досі миліщих мені людей за сих, трох та ще В. Доманицького та В. Прокоповича, який в ті роки проживав за кордоном. Ніколи за весь час спільної роботи та приватних особистих зносин з ними, я в жадному з них не помічав і тіни славолюбія та користолюбія, або якого иншого прояву амбітности чи еґоїзму. Нема чого казати, що всі вони були віддані справі відродження української нації всією душею; працювали вони для неї до втоми, до виснаження сил своїх, як ті коні, що від щирости затягаються в шлеї і падають серед дороги, але віддихавшись трохи, знов тягнуть з такою-ж щирістю. Для справи вони всі не цуралися й найдрібнійшої праці і хоч занепадали на силах, а все таки працювали і треба було гуртового натиску на них, щоб вони хоче трохи відпочили. Були тоді між Укріанцями люде більших здібностей, талановитіщі за них, але щиріщих, ліпших душею я не знаю. В особистих, приватних відносинах до людей вони проявляли всі пятеро однаково раз-у-раз таку теплоту, таку готовність допомогти кожному в його біді і робили це з такою делікатністю, чулістю, що хто мав нагоду довший час працювати з ними, або мати приватні стосунки то той ставав їхнім приятелем на віки.

Правда, ота душевна мягкість, ота довірливість часом переходила межі і вони впадали в помилки, вважаючи за щирих людей і таких, які того не заслуговували, цінили людей вище ніж ті того були варті, але що правда, вони не трималися сих помилок з упертістю, як це часто трапляється з нами Українцями.

Цілком справдилися пророкування Науменка та Беренштама, які напосідалися на тому, щоб не виробляти партійного програму, бо на нім люде розєднаються і розвалиться вся орґанізація. Тепер до того і дійшло: Демократична партія майже розвалилася і існувала тільки по інерції, а Радикальна партія ще тільки була в зародку. А час був такий, що треба було найбільшої одностайности, щоб усім Українцям виступати однодушно і виявити найінтенсивніщу працю.

Треба було в Віттевських Сільсько-господарських Комітетах, що мали висловити свою думку про економічні реформи, проводити резолюції про скасуванне закону 1876 року і заведення української мови в школах, бо без сього не можливо піднесенне сільсько-господарської техніки і взагалі поліпшення сільського господарства, а разом з тим і добробуту сільського населення.

Треба було подбати, щоб Університетські Сенати, яких думки про закон 1876 року запитував уряд, висловилися за скасуваннє всяких обмеженів для українського слова.

Одним словом скрізь треба було напруженої праці, а ми сперечалися, сварилися за програми, або в розпуці від того розбрату, відмахувалися руками від праці і відходили розчаровані на бік від громадської роботи. Всетаки Рада Демократичної Партії впросила професора В. Антоновича, завсім хворого, скласти відповідну записку для Київського Університету, а проф. Багалія — для Харківського, а коли той відмовився за браком часу, то на наше проханнє її склав проф. М. Сумцов. Намовила Рада і Н. Молчановського, правителя канцелярії ґенерал-ґубернатора Юго-Западного Краю, написати від його імені записку про потребу скасування закону 1876 року в інтересах боротьби „місцевого русского населения з польським елементом”; Молчановський зробив це охоче, бо був щирим, свідомим Українцем, але на жаль, хорий на серце, не дожив до ліпших часів. Заходами Петербурґської Громади Демократичної Партії складено Петербурською Академією Наук відому записку про українську мову. Крім сих заходів Рада рішила вислати до Вітте, який тоді став Прем'єр-міністром, делеґацію, яка-б особисто довела йому потребу скасування обмежень для українського слова і заведення української мови в школах в цілях піднесення грамотности в народі, а через те й його добробуту. З великим напруженнем пощастило вирядити до Вітте делеґацію, що складалася з таких поважних та солідних осіб, як В. Науменко, І. Шраг, О. Косач (Олена Пчілка) та полтавський адвокат М. Дмитрієв.

Вітте, вислухавши делеґацію, твердо обіцяв, що цензурна комісія, під головуваннєм Кобеко, яка виробляє нові закони для друку, підведе під один закон з московською і українську літературу й пресу і карати-ме тільки за зміст, а не за мову. Що-ж до української мови в школах, то це питаннє складніще і вимагає нарад фаховців та згоди найвищих чинників держави.

Являлася надія на можливість в недалекій будучщині видавати українську ґазету, але ґазета вимагає таких великих коштів на які я сам спромогтися не міг. Хоч я мав великі земельні маєтки, але на них лежав і великий гіпотечний борг, по якому треба було платити що-річно великі гроші, крім того у мене була велика родина, що вимагала на її удержання і великих грошей, а тому з своїх щорічних прибутків я не міг уділяти особливо великих сум на громадські справи. Зоставалася надія на В. Ф. Сіміренка.

Я вже казав, що Рада Загальної Орґанізації користувалася фондами його на всякі біжучі справи; треба росказати про походження отих фондів і про самого В. Ф. Сіміренка, сього найвидатніщого, найщиріщого Українця з поміж так званих „буржуїв”, який захоплювався українською справою не тільки до глибини своєї щирої душі, а й до глибини своєї кишені. Не маючи дітей В. Ф. Сіміренко, за порадою свого приятеля проф. В. Антоновича, склав заповіт, по якому все своє майно, що оцінювалося тоді до десяти міліонів рублів, заповідав у користуванне своїй дружині, Софії Івановні, а по її смерти все майно повинно піти на українські справи, по розпорядженню комітета у власність якого і переходить те все майно. Комітет сей, як я вже казав, складався з проф. В. Б. Антоновича, М. В. Лисенка, В. П. Науменка, М. Ф. Комаря, Л. А. Смоленського та І. Л. Шрага. По смерти Смоленського, а потім Комаря в сей комітет включено небожа (племінника) Сіміренка, В. М. Леонтовича, проф. М. С. Грушевського, П. Я. Стебницького і мене. А на той випадок, що по смерти обох Сіміренків рідня їх може буде процесуватись, щоб одержати спадщину, то Сіміренко дав у розпорядженне комітету сорок тисяч рублів всякими облігаційними паперами на майбутні видатки по тому евентуальному процесові, а поки що комітет міг розпоряжати тільки процентами з тих паперів, що давали коло двох тисяч рублів річно. Пізніще вже, за конституції, комітет зареґіструвався в „Товариство підмоги українській ЛЛітературі, Науці і Штуці”, але про се та про те, що сталося з капіталом незабутнього В. Ф. Сіміренка, я росказую в своїм щоденнику.

(Дальше буде).

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В Українськім Демократичнім Клюбі відбудеться для членів

СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ

В НЕДІЛЮ, 4. МАЯ 1924

о 3. годині пополудни.

Проситься поважаних членів прибути точно. — ВИДІЛ. 02-03

ПРОТЕСТУЙМО! ПРОТЕСТУЙМО! ДЖЕРЗИСІТСЬКІ УКРАЇНЦІ!

Заходом Комітету Союза Укр. Робітничих Організацій скликається

МАСОВЕ ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

проти шляхетської Польщі, яка жорстоко тортуре наших братів Західної України. Віче відбудеся

В НЕДІЛЮ, 4-го МАЯ Б. Р.

о годині 2. пополудни

В ГАЛИ Y. W. C. A.

160 Mercer Street, Jersey City, N. J.

ВСТУП ВІЛЬНИЙ. 02-03

НЮАРКУ, Н. ДЖ.

Дорогі Земляки! Січова Організація ім. Івана Ґонти, сотня 2-га у Нюарку скликує

НА СЮ НЕДІЛЮ, 4. МАЯ Б. Р.

ЗАГАЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ ЗБОРИ

котрі відбудуться по скінченню Служби Божої на церковній гали при Court Street.

Дорогі Земляки! Вже третій раз покликуєся Вас як синів України. Нема серця котреби не заболіло почути ту наругу яка дієся тепер на нашій рідній земли. Рветься терпеливість чекати дальше на когось, хто нас освободить. Ми українські хлопці, жиючі на земли Вашінґтона, ми ту свобідні, віддаймож душу і тіло і пожертвуймо всім своїм для добра рідної справи. Коли тепер є нагода придумати чи перевести поміч, користайте з неї, помагайте. Наш Січовий уряд хоче щоби в дни 4. мая всі ті, котрі носять українське серце, прийшли на збори і обрадилися, що треба дальше робити. Браття, не спіть, бо пора нам лучитися. 02

С. Карпа, секретар.

YONKERS, N. Y.

УКР. СПІВ. ТОВАРИСТВО ІМ. М. ЛИСЕНКА В ЙОНКЕРС

— уряджує —

в честь Тараса Шевченка

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ

В НЕДІЛЮ, 4. МАЯ 1924

в PROSPECT HALL,

49 Buena Vista Ave., Yonkers, N. Y.

ПРОГРАМА:

1) Думи мої, І. Воробкевич. Хор міш.
2) Учітеся! Деклям...п-на М. Щурко
3) Веснівка, сопран сольо.................п-на А. Семчич
4) Гагілки, Ф. Колеса..Хор мішаний
5) Скрипкове сольо...п. К. Різничок
6) Українська думка, терцет...... п-ни А. і М. Семчич і -на Ю. Гаврильчак.
7) Вязанка українських пісень.... ..Молодечий хор шкільних дітий
8) Плин лодко, дует..........................пни А. і М. Семчич
9) Ченчик, О. Кошиць..Хор мішаний
10) Ревуть стогнуть, квартет...... п-ни А. і М. Семчич, Ю. Петришин і Ю. Гаврильчак.
11) Кінчиться день..8 голосовий хор На закінчення: Ще не вмерла Україна

Діриґент обох хорів п. М. Фатюк.

Початок о годині 4-тій вечером.

Вступ: 50 цнт., а для дітий 15 цнт.

ПО КОНЦЕРТІ БАЛЬ

Громадяни! Сповнім бажання нашого батька Тараса: „Не забудьте помянути не злим тихим словом". 01-02

ПОЗІР! НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. ПОЗІР!

Поряд перший 100 школярів

— устроює —

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 4-го МАЯ 1924

в Шіцен Парку.

Початок о годині 1. пополудни.

На сей пікнік запрошаємо усіх Українців і Українок з Ню Гейвен, Бріджпорт, Ансонії і околиці. 01-02

Просимо: приходіть і запрошуйте других зі собою, а певно непожалуете. Музика буде перворядна. Усего буде подостатком.

За добру забаву ручить

Шкільний Комітет.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть даскаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адмістрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошеня чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ДЕЩО ПРО ДОВБУША І КАРПАТСЬКИХ „ОПРИШКІВ

(На основі сучасних актів карного суду в Станиславові).

—o—

(Докінчення).

Вкінці найшов і Довбуш свою смерть і то тоді, коли її найменше надіявся. Вбив Довбуша добрий його знакомий з великого Космача, Стефан Дзвінка котрого таксамо як Дідушка хотів убити. В наведених повисше книгах є такий акт:

„Діялося на ратуши міськім станиславівськім дня 7. серпня 1745 перед славетними панами: Симеоном Качковским, війтом юрисдикції польської, Михайлом Амировичем, війтом юрисдикції вірменської, Симеоном Новосельским судею юрисдикції вірменської, Севрином Мануґевичем лавником юрисдикції вірменської.

„З волі вельможного Йосифа Потоцкого, гетьмана великого коронного, а пана нашого милостивого, ставлено перед зложений суд, працьовитого господаря Стефана Дзвінчука, для вислухання індаґацій за вбивство Довбущука опришка питаний: відки є родом? відповів, що з діда-прадіда є родич Космацький. Питаний: яким способом убив Довбущука? відповів, що мав жінку з Криворівні, доньку Мечівника, котрий сидить тепер у вязниці в Станиславові. Отже ця жінка померла і не було дітей по ній. „Я оженився другий раз, а Мечівника перша теща моя впоминалася за віно, котре дала була мені за донькою. Я за мої видатки задержав пару волів і одну корову. А вона завзялася за це на мене, пішла до Довбущука, тай сказала, що я за ним ходжу і його вбити хочу. І він із цього завзявся був на мене.

Минулого понеділка прийшов я вечером від роботи з поля, а тут каже мені батько, що Довбущук убив чоловіка з Микуличина і назвав мені котрого. Я здумівся, що того чоловіка вбив і кажу, що го зрадою підійти мусів. А батько каже мені, щоби й я забезпечився крісом і таки зібрав мене за це, що я відвповів йому: Як Господь Бог дасть. Аж і в тот сам час заскомлів пес, а вони зараз припали до вікон. Я сидів на порозі, скочив і зачинив сінні двері. Вони веліли пустити себе до хижі, а я не міг зважитися, лише жінка моя і мати відзивалися до нього і не хотіли пустити його. Казали: Не знаємо, що ти за один, а чоловіка нема дома, пішов десь на поле косити. Вони кинулися до дверей, а він узяв кіл, заважив двері; трохи відважив а відтак сам собою став тиснутися і лізти до сіней, а я його в тот час пострілив. А він мені лише закляв і кликнув на своїх: „Паліть хижу!" Вони стали кресати вогонь, та не могли якось зараз скресати. А потім велів Довбущук, щоби взяли з нього модерунок тай каже: „Ще й я відси можу піти". Вони зняли з нього модерунок, взяли його з собою і пішли в ліс. Мій пес гонив за ними і пішов також з ними в ліс. Я боявся, щоби не прийшло більше опришків, утік до села шукати помочі. Припав я до одного господаря і до другого, не застав їх дома, лише невісти. Господарі були на квірській косовиці, а атаман із ними. Так я як і мій батько і ненька не спали цілу ніч і ховалися ми цілу ніч по бурянах. Потім пішов я до коршми подивитися, чи не застану людей. Але не застав нікого, лише трох вартівників, приданих арендареви, як то у нас є звичай. Ті три від коршми відступити не могли. Тимчасом дав Господь Бог діждатися дня (т. є 24. серпня). Зійшло сонце небесне, люде посходилися і стали ми глядіти по сіножатах і по корчах. Нараз заскомлів мій пес. Пійшли ми за псом, бігли ми добрі гони від села і подибали під смерекою Олексу Довбущука ще живого, в Ґуглі задубеній, в такім самім сіраку в сорочці в олію увареній і в смолі мачаній, прикритого бростем, і одинацять тинфів у ремени. Став я його питати: Що ти мав за справу, та яку рацію на моє життя та на мою хату нападати; може хто тебе на мене намовив?" Відповів Довбущук: „Чи мене хто намовив чи не намовив, така мені смерть прийшла. Питався і нашпіп, що подобає йому як християнинови вчинити „Потребуєш сповіди?" „Чи хочеш причащатися?" Довбущук на тоє: „Вже я сповідався і причащався в той час, у котрий пустився на цю дорогу".

Питаний про скарби, де вони є, відповів: „В полонині в Чорногорі. Бог знає і я знаю. Земля це вживати буде, не люде".

Модерунок його, цебто кріс, пістоль і порошницю забрали опришки, коли я його пострілив. Сам їх о то просив, щоби йому не заваджав. Питаний Довбущук відки і котрих мав при собі опришків, відповів: „Оден Василь Баюрак, а другий Павло Орженюк, а той мав бути його сестрінець".

Тоді, як Довбуш уже вмирав, надїхав поляк Колендовскі, староста яблонський. В короткім часі Довбуш при нім і помер при люях дкосмачської громади. По смерти взяли тіло на віз, возили по селах і оголошували а потім тіло в колемиськім ратуші зложили".

Такий був кінець Олекси Довбуша, славного ватажка карпатських опришків, — згідно з сучасними актами станиславівського суду. Память про Довбуша жиє і жити буде все в українському народі. Та годі тепер напевно знати на скільки правди в народніх оповіданнях, а скільки правди в урядових і ще до цього в польських актах — отже тимсамим неприхильних для всего що українське. Зрештою чи ми в теперішній війні за визволення Галичини не мали стільки разів нагоду почути лише очорнювання всего що українське, чи не називано нас наїзниками, бандитами і т. д., і т. д.

— — — — — — — — —

Звісна загально є пісня про Довбуша, що зачинається:

„Ой під гай зелененький
Ходить Довбуш молоденький..."

Думка ця малює останні хвилини Довбушеві. З цілого її укладу видно, що зложена з кількох ріжних пісень, що відносяться до ріжних Довбушевих пригод.

Із судових актів виходить, що Довбуш умер, так сказати, прозаїчною смертю, а не як у пісні співається наслідком зради любовниці. Зновуж Гуцили оповідають собі, що цю думку уложив Довбуш сам, коли раненого занесли товариші на недалеку гору під Космачем. Гора ця відтоді зветься Довбушева скала. Додають, що приграваючи на сопівці відспівав цілу думку й віддав Богу духа.

Софроній Витвицький із Жабйого ще в 1860 році — як запевняє — записав із уст народа думку про Довбуша:

„Гей хлопці молодці
Нуж в руки топорці!
Як свисну, збігніться тут всі!
Розложіть по ватру,
Подайте трембіту,
Горівки налийте мені!

Смотріть кождий добре
Чи кріс вам набитий;
А пять скочте в Штицю*) на верх!
А як всюда мирно
Ворога не видно
Знесіть з талярами той терх**).

Наложіть но люльку
Тютюну з Сиґота,
Бо сміх мя збирає пустий,
Ну, коли на стайці
За нами смотріли,
То на них град вдарив густий.

Глянь но там Максиме
До Кедровой кліти❦)
Там де поршницю кладуть;
Там в ташці два тисяч
Жидівських червоних —
Тії най на Ґарду⁑) будуть!

Возьми собі трицять
За красну роботу
Та накружляй файно в три ряди!
Бо сме відав маєм
Завтра в селі празник —
Схочем погуляти красно.

Коня ми сідлайте,
Собі плоть*) збивайте
Днесь Черемош різкий під сплав;
Хто керманич добрий
Нехай той бізує**)
Щоб на грузех❦) без грічки вдав

Пишно нас приймають
Дають мід з горівков
Бо в верхах то люде, то світ
Унас хлопці гарні
Очи жваві ясні,
А лютости в серцю, то ніт.

Відав ми вертаймо,
Бо сонце заходить,
Нуж жваво сідайте всі враз!
Поки я над вами
Буду всіх тримати
Не бійтеся, хлопці, ін раз...

Сме мене не тішить
Той орел*) свим криком
Ба все щось над нами кружить —
Відав вже нам буде
Треба ся розстати, —
Глянь но! хтось там ціпко біжить.

Як з кріса не вцілиш
Ворога не втрафиш
То кладися плазом на бік!
З стремени**) їх виджу,
Як ся к нам зблюкають —
Гей хлопці! нещасний нам вік!

Бувайте здорові
Мене памятайте!
Я Довбуш, я щирий був вам.
Я в Космач вертаю
Ви ся розбігайте...
Нема тут що бути вже нам.

Гляба!*) вже не можна
В Верховині жити...
Гей Ілце**)—покинулась нас
Прощайте, прощайте
Вже ся не увидим...
В недолі — згадайте на нас."

Не треба аж зазначувати, що ця думка належить од новіщих часів і що певне не є вірно записана з уст народа. Бо як бачимо, в богатьох місцях штигулькає, і доволі є й ненародніх слів. Одначе признати треба, що річ у цій думці більше згідна з правдою. Оповідає вона, як із індаґацій Дзвінки виходить, про час перед нападом на Дзінчику хату Довбуш із ватагою майже розбитий, утікав лише з двома опришками до Космача, певне, щоби ще по дорозі на Дзвінчуку за якусь обиду пімститися. Що Довбуш не напав нарочно на хату Дзвінки, лише утікав перед смоляками і по дорозі відвідав Дзвінку, — виходить із того, що не мав при собі лише двох опришків, церто Баюрака й Орфенюка. Цього був би певно не зробив, коли нарочно нападав би, так як то діялося при нападі на Дідушку. Дідушка напав Довбуш майже з цілою, численною ватагою.

Ватага Довбуша не довго держалася після його смерти. Одних постріляли смоляки, других зловлених страчено в Кутах і в Станиславові. Решта втекла то на Волощину то на Мадярщину.

*) Шпиця, найвищий верх Чорногори. **) Терх, начиння міри зсипової (2 бербениці). ❦) Кліть — комора. ⁑) Ґарда або кокеташка, нашийник у три ряди ґудзиків, сороківців або инших монет; носить його Гуцулка мі жпацьорками.

*) Плоть — сплав із двох частей. **) Бізувати — кермувати чільною кермою. ❦) Грузь — небезпечні місця на Черемоші, з укритими в воді скелями.

*) Між Гуцулами є забобон, повіря, що коли орел над ним кружляє й кряче, того жде нещастя. Повіря це, очевидно прийняте від инших народів, котрі ворожили добру зглядно лиху долю з лету птиць (старинні Римляне). **) Стремено — стрімке місце на недоступній скелі.

*) Гляба — значить це, що годі осягнути; недостежиме. **) Ілця, горішня часть Жабйого від ріки Ілці так названа, припирає до Чорногори.

ТВОРИ ТЕАТРАЛЬНІ

ЗА СИРОТОЮ БОГ З КАЛИТОЮ, образ драматичний з життя народа зі співам ив 6 актах (14 осіб) .25 ц.

СЕМЕ НЕ КРАДИ, сумна комедія в однім каті (9 осіб)...............15 ц.

СИРОТИ, образ драматичний в 4 актах зі співами (12 осіб)......25 ц.

ПЕЩЕНА ДИТИНА, образ з життя народа в 4. актах (13 осіб)...20 ц.

Замовлення слати на адресу:

„S V O B O D A",

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШЕЙ ДО КРАЮ В ДОЛЯРАХ

ПАШПОРТИ — КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ

СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ ВСІЛЯКОГО РОДА,

КУПНО І ПРОДАЖ ДОМІВ В ФІЛАДЕЛФІЇ І ОКОЛИЦІ,

КОНТРАКТИ КРАЄВІ І АМЕРИКАНСЬКІ

АСЕКУРАЦІЯ ДОМІВ І МЕБЛІВ ВІД ОГНЮ

Хто має до полагодження котру з наведених справ, нехай особисто або писемно зголоситься до знаної з перед війни правдиво української канцелярії нотаріяльної:

T. J. HRYCEY & CO.

Bell Phone: Lambard 25-93

329 South Fourth Street, Philadelphia, Pa.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

УКРАЇНЦІ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

(З холмського тижневика Наше Життя).

В попередньому числі ми зазначили, що порушенне справи національних меньшостий в Польщі вимагає постава самого населення та ворожий настрій до Польщі заграницею.

Виразно до цього признається націоналістичний „Роботнік", центральний орґан П. П. С. (польської партії соціялістичної).

В 91. числі в начальній статті „В справі національних ценьшостий" пише:

„Навіть для могучих заборчих держав як Німеччина і Росія, їх „кресова" політика в остаточному висліді оказалась фатальною. Що-ж говорити про Польщу з її ґеоґрафічним положенням і молодою державностю, що має стільки ворогів. Положеннє справ на „кресах" рівно зі становища внутрішньої політики як і заграничної мусить викликати найповажнійші обави. „Кресова" політика мусить змінитись під загрозою найтяжших досвідів для „річипосполитої".

Заява Ґрабського, що він не буде торкатися справ національних меньшостий, згори рішає невдачі польській заграничній політиці.

Справа національних меньшостий належить до найважніщих в польській внутрішній і заграничній політиці. Не треба навіть того пояснити, так се ясне. То не припущеннє, то факт.

Треба нарешті зрозуміти небезпеку. Чи конечно правительство хоче дочекатися здійснення погроз совєтської Росії про виступ її з ворожою інтервенцією на міжнароднім форум, що тою справою займеться Ліґа Народів? Що великі держави пригадають нам зобовязання, які ми взяли на себе у справі Східної Галичини при усталенню східних границь?"

Врешті закінчує: „Треба змінити систему".

Хтось з наївних читачів може подумати, що „Роботнік", а разом польські так звані „соціялісти" справді стоять на становищі радикальної зміни системи польської політики до українських і білоруських земель.

Ми-ж добре знаємо їх шовіністичний націоналізм.

Щодо захвату українських земель всілякими способами, вони не гірші майстри від „ендеків" (вшехполяків), одним миром мазані, а навіть більше завзяті.

Чому-ж так бє в набат „Роботнік"?

Дотепні люди кажуть, що 1. квітня кождий мусить пустити в обіг якусь качку-видумку. Випадково і стаття „Роботніка" вийшла на 1. квітня.

„Роботнік", яко орґан П. П. С., зробив добру міну, бо власне тепер перебуває в Лондоні делеґація П. П. С. Славетний політичний комівояжер польських соціялістів посол Недзялковський разом із Жулавським і вилсаником „Роботніка" Шапіро поїхали обробляти опінію правлячої тепер там Партії Праці і Мекдонелда для Польщі. Бо Мекдонелд... витикає Польщі її становище до національних меньшостий, до українських і білоруських земель і недвозначно дає до зрозуміння про ревізію трактатів.

П. П. С. завсіди була до послуг кождого польського правительства. Не диво, що бідна, з дефіцитами, робітнича ґазета і партія вислала до дорогого Лондону аж цілу делеґацію. Правительству треба було вислати когось, хто міг би знайти з Мекдоналдом „спільну мову".

Бельведерчик Недзялковський звик в таких випадках ставитись „на розказ".

Фалшива гра „пе-пе-совців" очевидна. Вона з точки погляду клясового, соціялістичного, огидна.

Порівнуючи виступ „Роботніка" з політикою послів з П. П. С., скажемо: Шкода „часу і атласу", на обмані маклерів розуміємось. Хоч не думаємо, аби Недзялковський здобув собі велику віру в Лондоні, однак звертаємо увагу наших міродатних політичних кругів, а в першу чергу Української Парляментарної Репрезентації, щоб зірким оком стежила за „інформаціями" „соціяліста" Недзялковського та подбала зі свого боку про жерелові інформації про наше фактичне положенне.

Наша опінія, наше фактичне положенне завсіди і систематично фальшується і тут і заграницею польськими політичними кругами всіх напрямків без виїмки.

Належите поставленне сеї справи з нашого боку, виявленне і спростованне сих фальшів, се один із засобів оборони нашого істнования.

Тому кличемо: Більше чуйности, кому се належить!

Особливо тепер та чуйність потрібна, коли візьмемо під увагу сі таємничі наради в президії ради міністрів у „справах кресових".

НЕ ТРАТЬТЕ НАДІЇ.

У всіх — навіть найтяжших недугах можете відзискати здоровле. Нема недуг, щоб неможливо було їх повалити, тільки треба на час вдатися. Як Вам непомогли лікарства ані операції, то зайдіть до моєї канцелярії а будете здорові. Коли не поздоровієте, не заплатите мені ані цента. На всякі питаня відповідаю листовно.

DR. J. MILLER, D. C., PH. C. (МЕЛЬНИК)

49 E. 7th Street, New York, N. Y.

Кождого дня від 9. до 8. вечер. В неділі і свята від 9. до 1. пополудни.

ФІЛІЯ: 69 Chestnut St., Yonkers, N. Y.

DR. GARNELL, D. C. обслужить вас на тихсамих услівях. Години ті самі.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64 повідомляє, що місячний мітинґ відбудеться о годині 6.30 вечером в суботу, 3. мая в гали під ч. 435 Мейн ул. На порядку нарад будуть важні справи до полагодження, отже проситься всіх членів прибути на означений час а не дві години пізніше, як се буває. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — В. Григорчук, пр.; Г. Ничка, кас.; М. Сас, секр.

НЕСКОГОНІНҐ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 231 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 4. мая в Народнім Домі при Рейлровд і Сентер ул. На порядку нарад важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Іван Казіцький, предс.; В. Страмило, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія Великого, від. 168, подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що піврічний мітинґ відбудеться в неділю, 4. мая о годині 2. пополудни в гали Івана Ваверчака під ч. 872 Стейт стр. На порядку нарад буде піврічне справоздане урядників і контрольної комісії. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. Рівнож пригадуєсь інтересованим, котрі хотілиб забезпечити себе і свою родину, що вже остатний місяць май принимаєсь старших і дітий без вступного до братства і до У. Н. Союза. — Г. Космина, секр.; Г. Дячишин, предс.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Укр. Тов. Жеребецька Любов, від. 144 повідомляє, що місячний мітинґ відбудеться о годині 8.15 вечером в суботу, 3-го мая в гали Укр. Нар. Дому під ч. 217 Іст 6-та ул. На порядку нарад важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після статута, а урядник 3 дол. — І. Федун, предс.; М. Ямка, секр.

ФАРМИ!

ДО СПРОДАННЯ доми, лоти, фарми. Фарма 225 акрів, 35 акрів ліса, сад, решта орна земля, дім на 14 кімнат, 7 инших будинків, 18 коров, 3 коні, 250 кур, машинерія, близько міста. Ціна $8000, готівкою $2500. — Фарма 110 акрів, 20 акрів ліса, сад, решта орна земля, дім на 9 кімнат, 6 инших будинків, 10 коров, 2 коні, 5 безрог, 150 кур, машинерія, школа близько. Ціна $4500, готівкою $2500. **MIKRUT, 103½ St. Parks Pl., E. 8th Street, New York City.**

МАЛІ ФАРМИ ДОМИ

Положені обік великого фабричного міста, близько Ню Йорка. На місци є школа, склепи, трамвай, купіль і фабрики. Можете мати власний дім з великим городом за $1,500 і висше, на сплати по $15 місячно. Прийдіть з жінкою оглянути сю гарну околицю, або пишіть до: MR. JAWORSKY, 208 Broadway, Room 244, New York.

ФАРМА 90 АКРІВ, з чого 20 акрів грубого ліса і пасовиско, будинки, дім на 12 кімнат, вода і сад, 6 коров, 2 коні, 3 безроги і кури, машина до різання дерева, всіляка машинерія до фарми, миля до міста і колеї. Фарма оброблена, все за $5.500, вплати $2000. Голоситись до: 00-05

P. KUTYNSKY,

263 Ave. B, bet. 15 & 16 S.t, 3 floor, New York City.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Продається одна з ліпших фарм, 285 акрів, 150 акрів доброї чорної землі, решта грубий ліс, ріка, озеро, великий сад, дім на 12 кімнат, електрика, вода, ванна, парове огрівання, богато других забудовань, 30 першої кляси коров, 6 коний, 5 безрог, богато курий, гусий, індиків, ріжного рода машинерія, автомобіль, трактор, при самім місті, молоко продаєся у місті, 13 цнт. за кварту, 300 кварт денно, дохід $35 денно. Ціна $16.000, готівкою $4000. 02-06

Фарма 72 акрів, дім на 8 кімнат, стодола і другі забудовання, 3 корови, 2 ялівки, кінь, 200 курий. Ціна $2.800, готівкою $1.000.

M. PISARKO,

194 Ave. A, близько 12-ої улиці, New York City.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

УКРАЇНЕЦЬ знаючий бухгальтерію як також кореспондент усіх славянських мов і німецької, пошукує заняття. Може також провадити школу і дяківство або працювати в якійсь кооперативі. Зголошення слати до:

S. LEW,

4435 N. 3rd St., Philadelphia, Pa. 01-06

БАЧНІСТЬ ПОВІТ СНЯТИН!

Збіглець Яків Щербан, ур. 29. марта 1897 р., село Рожнів, пов. Снятин, замешкалий Новоселиця, не має нікого з рідні в Америці, а вже 14. січня 1924 рік минув як терпить в Гавані на Кубі, після релації Комітету. Хто хотівби помочи йому бодай лише морально, хай зголоситься сейчас до Українського Інформаційно-го Бюра як слідує: 99-02

W. ZAHAJEWICH,

470 W. 23rd St., New York City

ПОТРІБНО РОДИН

в Мішіґан для роботи коло цукрових бураків для слідуючих фабрик: Alma Bay City, Caro, Crosswell, Lansing, Owosso, Saginaw і Sebewaing в стейті Мішіґен.

За інформаціями і подорожню пишіть до:

В **New York City:** W. J. Steadman, Hotel Seville, N. Y., і Paul Horwath, 306 East 75th St., також Slovak Daily, 166 Ave. A, City.

В **Philadelphia, Pa.:** Joseph Kramer, 1509 Hancock St.

В **Passaic, N. J.:** Joseph Warga, 5 School St.

З всіх других міст і стейтів пишіть до: 02,03,05

HENRY SMETANA,

Manager Labor Dept.

MICHIGAN SUGAR COMPANY,

Saginaw, Mich.

Хочемо почути також від родин в стейті Missouri.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Славний авіятор Амундсон хоче досягнути північний бігун літаком та що вже приготовив відповідну машинерію для сеї спроби? Чи Ви знаєте, що коли купуєте цигаретки Гелмар, дістаєте чисто турецький тютюн та повну вартість за Ваші гроші?

SANTAL MIDY

КАТАР МІХУРА

Мущини! Хороніть себе перед всіма зарazливими хоробами

SANYKIT

Охороняч для мущин

Дає найбільшу охорону

Велика рурка 35 цнт., Kit (4's) $1.00

У всіх аптиках або у San-Y-Kit, Dept. B, 92 Beekman St., New York

Пишіть по циркуляр

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН

як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, висилення нервів, ревматизм, острі нервові і хрящеві недуги. Порада даром.

Dr. ZINS

110 E. 16 ST., NEW YORK

Межи 4th Ave. в Irving Place

Години від 9. рано до 8. вечер. В неділі від 9. рано до 4. попол.

ДР. АНДРЕЙ БОРАК

ХИРОПРАКТОР

210 EAST 17th St., NEW YORK, N. Y.

Понеділок, середа, пятниця від 10 рано до 8. вечер.

Вівторок, четвер, субота від 2 до 8.

Неділя від 10. до 1.

Пишіть по оказове число „Хиропрактика".

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

THEO. JABLONSKI завідатель

WM. LAZAREK, гол. інвестіґатор.

Польського Бюра Детективів під контролею стейту Ню Джерзи.

Принимаємо справи цивільні і кримінальні по Злучених Державах і Европі.

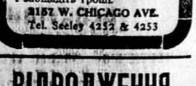
Коли Вас хто обікрав, ошукав або скривдив, або маєте якісь непорозуміння особисті, прошу голоситися до нашого бюра.

STATE DETECTIVE BUREAU

2 LOMBARDY ST., ріг Broad St., Room 409, NEWARK, N. J.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА

Українські погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаґо або околиці мешкаєте, телефонуйте до **МУЗИКИ** і заощадіть гроші.

2157 W. CHICAGO AVE.

Tel. Seeley 4252 & 4253

ВІДРОДЖЕННЯ

роман Льва Толстого, переклав Вас. Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Боднарського зрівняне видання.

Три частини в двох томах.

Брош. $2.25, опр. $2.75.

Замовлення посилайте до:

„S V O B O D A",

83 Grand Street, Jersey City, N. J.